

סיכום ועיקרי דיון

ישיבת ועדת ההיגוי בנושא המדדים החברתיים-כלכליים לרשויות המקומיות 11 בנובמבר 2020 - ישיבת זום

משתתפים בישיבה:

- פרופ' מומי דהן (יו"ר), האוניברסיטה העברית בירושלים
- גב' לואיזה בורק, למ"ס
- ד"ר נטליה ציבל, למ"ס
- מר סיוון להבי, משרד הפנים
- פרופ' משה פולק, למ"ס
- פרופ' ערן רזין, האוניברסיטה העברית בירושלים
- מר יוסף בדראן, למ"ס
- פרופ' אורלי מנור, האוניברסיטה העברית והדסה
- ד"ר איתי בארי, אוניברסיטת חיפה
- ד"ר דניאל שוורץ, משרד ראש הממשלה
- מר איתי חוטר, מרכז השלטון המקומי
- מר אבי עדן, עיריית מודיעין עילית
- מר אייל שמואלי, ראש המועצה כפר ורדים
- ד"ר נועם זוסמן, בנק ישראל
- מר דניאל שגב, משרד הפנים
- פרופ' דוד שטיינברג, אוניברסיטת תל אביב
- ד"ר מאיה חושן, מכון ירושלים למחקרי מדיניות
- ד"ר אורן הלר, המוסד לביטוח לאומי
- ד"ר שמואל אברמזון, משרד האוצר
- מר כפיר מצוינים, משרד ראש הממשלה
- מר תומר ביטון, עיריית באר שבע
- מר סמיר מאחמיד, עיריית אום אל-פאחם

נעדרו מהשיבה:

- מר ליאור שחר, משרד הפנים
- ד"ר גלית שאול, ראשת מועצת עמק חפר

נושאים עיקריים שעלו לדיון:

1. סקירה כללית והגדרת מטרות הוועדה

- מטרת הוועדה היא לעצב מדד חברתי-כלכלי המשקף את הפרופיל החברתי-כלכלי של התושבים ברשויות המקומיות.
- הודגש כי האחריות על השימוש במדד והשפעותיו (למשל, על תקצוב והקצאת משאבים) אינה של הוועדה אלא של המשתמשים בו.

2. הצגת המתודולוגיה של המדד החברתי-כלכלי

- המדד מופק מאז שנות ה-90 ומעודכן אחת לשנתיים.
- הוא מבוסס על נתונים מנהליים ומאפשר דירוג רשויות לפי רמתן החברתית-כלכלית.
- חישוב המדד מתבצע בשיטת ניתוח גורמים ומבוסס על 14 משתנים בתחומים דמוגרפיים, השכלה, תעסוקה, הכנסות, גמלאות ורמת חיים.
- חלוקה ל-10 אשכולות מבוצעת בשיטת ניתוח אשכולות היררכית.

3. שינויים במדד 2017 לעומת מדד 2015

- נמצא כי 69 רשויות עלו באשכול ורק רשות אחת ירדה. (הערה: במדד הסופי שחושב לאחר השינויים בהגדרת המשתנים שהוצאו על ידי הוועדה, 57 רשויות מקומיות עלו באשכול, ו-11 ירדו).
- חל שיפור יחסי בפרמטרים כלכליים של האוכלוסייה הערבית (כגון ירידה ביחס תלות, עלייה ברמת מינוע).
- נרשם שינוי משמעותי באשכולות 8-9.

4. ביקורת והסתייגויות שעלו בדיון

- חברי הוועדה הביעו חשש כי השימוש באשכולות יוצר עיוותים שמשפיעים על תקציבים והטבות לרשויות.
- נטען כי המדד הנוכחי אינו משקף נכסים פיננסיים או פיזיים, כמו בעלות על נדל"ן או רוחי הון.
- עלו הצעות לשיפור, כולל בחינת גילאים רלוונטיים למשתני המדד, שקלול נתוני תעסוקת בני נוער והוספת מדדים מתחומי בריאות ואיכות חיים.
- נדרשה בדיקה מעמיקה כיצד ניתן להסביר את העלייה החדה במספר הרשויות שעברו אשכול כלפי מעלה.

5. החלטות והמשך עבודה

- הוחלט לפרסם את מדד 2017 במועד הקרוב, תוך ביצוע מספר בדיקות טכניות (למשל שינוי גילאי התייחסות בחלק מהמשתנים).
- נושא שינויים במתודולוגיים יישקל במדד הבא (2019).
- המשתמשים במדד יקבלו הנחיה לעבור לשימוש בערכי המדד ולא באשכולות.

סיכום כללי:

הישיבה עסקה בסקירת המדד החברתי-כלכלי המעודכן לשנת 2017, תוך הצגת המתודולוגיה והשינויים שנרשמו מאז המדד הקודם. עלו הסתייגויות לגבי השפעת המדד על מדיניות ותקצוב, וכן הוצעו שיפורים מתודולוגיים. הובהר כי הוועדה משמשת כגוף מייעץ בלבד, וההחלטה הסופית היא בידי הלמ"ס.